

Peter Adriaansz en zijn voormalige student
Petra Strahovnik, van wie op 19 september
eveneens muziek zal klinken

Geen afleiding per strekkende meter

Componist Peter Adriaansz streeft naar een ander soort muziek

Concentratie, dat is het sleutelwoord in de muziek van Peter Adriaansz. Naast componist is hij ook docent compositie aan het Koninklijk Conservatorium. Het Ives Ensemble en Slagwerk Den Haag voeren op 19 september werk van hem uit.

'Je hebt twee soorten componisten,' zegt Peter Adriaansz. 'De ene categorie probeert mensen uit zichzelf te halen door middel van zoveel mogelijk afleiding en verandering. De andere probeert hen naar binnen te keren door middel van concentratie. Ik hoor tot die laatste groep.' In het Orgelpark zal *Structure XI* van Adriaansz te horen zijn, uitgevoerd door het Ives Ensemble en Slagwerk Den Haag. Het werk, gecomponeerd in 2005, is onderdeel van een serie waarin hij onderzoek deed naar de werking van geluid in een ruimte. De musici volgen een set regels, maar zijn tot op zekere hoogte vrij in de manier waarop ze elk een eigen route door de compositie afleggen. Wel verlangt hij dat ze naar elkaar luisteren bij het samenstellen van de akkoorden die ze spelen.

Tijd nemen

'Ik bied geen afleiding per strekkende meter,' vervolgt Adriaansz. 'Het gaat me ook niet om "minder is meer", om een reductie van middelen. Wat ik beoog is het inzichtelijk maken van verhoudingen. Ik realiseer-

de me al snel dat ik geen componist ben die thema's ontwikkelingen wil laten doormaken. Concentratie, daar draait het om. Ik besef dat mijn muziek daarmee haaks staat op de manier waarop mensen tegenwoordig vaak met hun omgeving omgaan, hoe ze informatie tot zich nemen. Ze krijgen steeds afleiding aangeboden, ze zoeken die ook op. Mijn composities kennen een zorgvuldig ontworpen traject. Musici en luisteraars zullen de tijd moeten nemen om dat te doorlopen. Elk stuk heeft ook die tijd nodig om het proces tot een einde te voeren.'

Licht en helder

De woonruimte van Adriaansz' appartement aan de rand van de Haagse uitvindsbuurt heeft ramen aan drie zijden. Alles is er licht en helder, zoals ook in zijn muziek helderheid een van de meest in het oog springende eigenschappen is. Daarin spelen de wisselende verhoudingen tussen zorgvuldig gestemde, traag vergelijkende sinustonen en instrumenten een belangrijke rol, net als de wisselwerking van de resulterende klanken in een ruimte. Cd's van ensembles als Klang en MAE geven een indruk van de ragfijne precisie waarmee Adriaansz de musici hun noten laat bepalen. De beste manier echter om zijn muziek te beluisteren is zonder enige twijfel in concert, met de componist achter laptop en mengtafel waarmee hij toonhoogten en de akoestiek in de ruimte nauwgezet op elkaar afstemt. In een klankbeeld van vergelijkende akkoorden hoor je trillingen opdoemen, uitdunnen en zich oplossen - om vervolgens opnieuw aan te zwellen in een andere constellatie.

Auteur

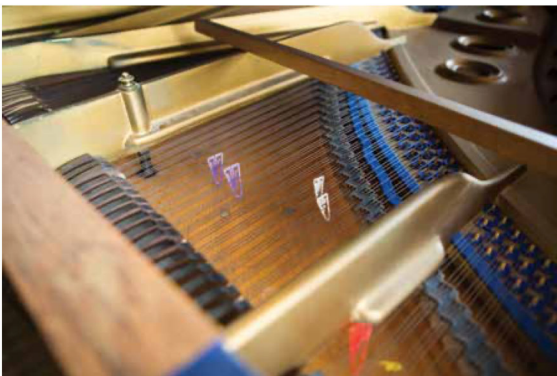
René van Peer is muziekjournalist. Hij is onder meer bekend van VPRO-programma's als Café Sonore; hij publiceert in kranten, tijdschriften en online, bijvoorbeeld voor Gonzo (circus) en Musicworks. Hij schrijft programmatoelichtingen voor het Muziekgebouw aan 't U en verzorgt inleidingen bij het Holland Festival.

Verleidelijk en sensueel

Voor Adriaansz is componeren steeds weer een onderzoek. Daarin voelt hij zich verwant met de Amerikaanse componisten John Cage, James Tenney en Alvin Lucier. Met name Lucier lijkt dicht bij het werk van Adriaansz te staan, vooral in zijn gebruik van langzaam op en neer bewegende sinustonen in combinatie met akoestische instrumenten. Toch zijn er aanzienlijke verschillen, zegt hij. 'Bij Lucier is er eerder sprake van natuurkundig dan van muzikaal onderzoek. Hij probeert zoveel mogelijk zijn eigen tussenkomst te vermijden. Als zijn muziek al sensueel klinkt, wat zeer vaak het geval is, dan is dat eerder een neveneffect. Net als de componisten met wie ik me verwant voel, heb ik niet zoveel op met het romantische ideaal. Maar ongeacht je achterliggende ideeën, je muziek moet wel verleidelijk en sensueel zijn.'

Muziekcultuur

Het componeren van de serie *Structures* betekende een omslag in het werk van Adriaansz. Hij werd zich ervan bewust dat hij bij het schrijven op voorhand te veel rekening hield met wat ensembles zouden willen. 'Ik werd me in die tijd steeds sterker bewust van het feit dat ik onderdeel was van een bijna zelf-genererende muziekcultuur. Dit ondanks het toch nogal afwijkende gehalte van mijn werk. Ik realiseerde me dat het gros van de muziek die geschreven werd, in feite al lang van tevoren grotendeels vast stond. Simpelweg door het proces, de organisatiestructuren en heersende cultuurwaarden. Ook ik ontsnapte daar niet aan. Ik wilde uiteindelijk muziek maken voor een compleet ander "soort" cultuur. Het ging me er hierbij niet om het "voor de musici" te doen, maar "voor de muziek". Ik wilde een ander "soort muziek" met hele andere structuren en met een hele andere cultuur als oorzaak én als gevolg daarvan.'

Organisch

In de eerste composities die ik toen schreef, de serie van zestien *Structures*, ging ik op zoek naar methodes waarmee een beweging compleet organisch kon verlopen. Dus niet gebonden door exact genoteerde inzetten of specifieke noot-keuzes die de beweging aan banden zouden leggen. Doordat de verschillende inzetten op elkaar volgen ontstaat er een melodie die als het ware op de tast zijn weg zoekt binnen een harmonisch veld. Maar je hebt dan natuurlijk geen flauw idee wanneer en hoe precies dat gaat veranderen. Centraal stond, wat mij betreft, een organisch en natuurlijk klinkend resultaat. Belangrijk om dat te bereiken zijn de keuzes en het zelfstandig luisteren van de musici, binnen een set helder opgestelde regels die dat resultaat teweeg moeten brengen. Zo worden het verkenningen van routes om op een akkoord uit te komen.'

Grote ambities

'Uiteindelijk ben ik liever een componist die werkelijk probeert iets toe te voegen, dan slechts een "bekende" componist. Alleen de muziek zelf telt voor me, en daarin heb ik grote ambities. Het gaat mij om het scheppen van vorm, inhoud en klank waar niets bij of af kan. Muziek die losgezongen is van een bijkomende betekenis, die je niet hoeft af te meten aan kennis van Schubert of andere componisten uit het verleden. Een ervaring waarbij er niets meer om je heen bestaat, behalve de klank.'

